EIROPAS
KOMISIJA

Briselē, 22.5.2017.
COM(2017) 521 final

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2017. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2017. gada stabilitātes programmu

Ieteikums

PADOMES IETEIKUMS

par Portugāles 2017. gada valsts reformu programmu

un ar ko sniedz Padomes atzinumu par Portugāles 2017. gada stabilitātes programmu

EIROPAS SAVIENĪBAS PADOME,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību un jo īpaši tā 121. panta 2. punktu un 148. panta 4. punktu,

ņemot vērā Padomes Regulu (EK) Nr. 1466/97 (1997. gada 7. jūlijs) par budžeta stāvokļa uzraudzības un ekonomikas politikas uzraudzības un koordinācijas stiprināšanu[1] un jo īpaši tās 5. panta 2. punktu,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 1176/2011 (2011. gada 16. novembris) par to, kā novērst un koriģēt makroekonomisko nelīdzsvarotību[2], un jo īpaši tās 6. panta 1. punktu,

ņemot vērā Eiropas Komisijas ieteikumu[3],

ņemot vērā Eiropas Parlamenta rezolūcijas[4],

ņemot vērā Eiropadomes secinājumus,

ņemot vērā Nodarbinātības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas un finanšu komitejas atzinumu,

ņemot vērā Sociālās aizsardzības komitejas atzinumu,

ņemot vērā Ekonomikas politikas komitejas atzinumu,

tā kā:

(1) Komisija 2016. gada 16. novembrī pieņēma gada izaugsmes pētījumu[5], iezīmējot 2017. gada Eiropas ekonomikas politikas koordinēšanas pusgada sākumu. Gada izaugsmes pētījumā iekļautās prioritātes Eiropadome apstiprināja 2017. gada 9. un 10. martā. Komisija 2016. gada 16. novembrī, pamatojoties uz Regulu (ES) Nr. 1176/2011, pieņēma brīdināšanas mehānisma ziņojumu[6], kurā Portugāle bija minēta to dalībvalstu vidū, par kurām tiks izstrādāts padziļināts pārskats. Tajā pašā dienā Komisija pieņēma arī ieteikumu Padomes ieteikumam par eurozonas

1 OV L 209, 2.8.1997., 1. lpp.
2 OV L 306, 23.11.2011., 25. lpp.
3 COM(2017) 521 final.
4 P8_ TA(2017)0038, P8_ TA(2017)0039 un P8_ TA(2017)0040.
5 COM(2016) 725 *final*.
6 COM(2016) 728 *final*.

ekonomikas politiku. Eiropadome atbalstīja šo ieteikumu 2017. gada 9. un 10. martā, un 21. martā Padome to pieņēma[7].

(2) Ņemot vērā to, ka Portugāles valsts valūta ir euro un ekonomiskajā un monetārajā savienībā starp ekonomikām ir cieša savstarpēja saikne, Portugālei būtu jānodrošina pilnīga un savlaicīga ieteikuma par eurozonu, kas ir atspoguļots 1. līdz 4. ieteikumā, īstenošana.

(3) 2017. gada ziņojums par Portugāli[8] tika publicēts 2017. gada 22. februārī. Tajā tika izvērtēti Portugāles panākumi attiecībā uz to, kā tiek īstenoti Padomes 2016. gada 12. jūlijā pieņemtie konkrētai valstij adresētie ieteikumi, turpmākie pasākumi, kas veikti pēc iepriekšējos gados pieņemtajiem ieteikumiem, un Portugāles progress virzībā uz stratēģijas "Eiropa 2020" valsts mērķu sasniegšanu. Tajā ir ietverts arī padziļināts pārskats, kurš sagatavots saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 5. pantu un kura rezultāti arī tika publicēti 2017. gada 22. februārī[9]. Komisijas veiktā analīze ļauj tai secināt, ka Portugālē ir pārmērīga makroekonomikas nelīdzsvarotība. Konkrētāk, lielās neto ārējās saistības, privātā sektora un valsts parāds un lielais ieņēmumus nenesošu aizdevumu īpatsvars augsta, bet krītoša bezdarba līmeņa un lēna ražīguma pieauguma apstākļos rada neaizsargātību. Potenciālā izaugsme atpaliek no pirmskrīzes līmeņa, to skārušas pastāvīgas nepilnības un elastības trūkums preču un darba tirgū, kā arī ārējā nelīdzsvarotība. Tekošā konta bilancē vērojami nelieli uzlabojumi, taču ir nepieciešami papildu centieni neto ārējo saistību būtiskākai korekcijai. Pēc būtiskas korekcijas iepriekšējos gados vienības darbaspēka izmaksas sāka palielināties lēna ražīguma pieauguma, kā arī algu pieauguma dēļ. Privātā sektora parāda līmenis samazinās, un valdības parāds ir stabilizējies, kaut arī joprojām pastāv vajadzība samazināt aizņemto līdzekļu īpatsvaru. Ienākumus nenesošu aizdevumu līmenis joprojām ir augsts, un kopā ar zemu rentabilitāti un salīdzinoši nelielajām kapitāla rezervēm tie rada risku banku bilancēs. Apstākļi darba tirgū ir uzlabojušies, tomēr jauniešu un ilgtermiņa bezdarba līmenis, kā arī pagaidu darbinieku īpatsvars joprojām ir augsts.

(4) Portugāle 2017. gada 28. aprīlī iesniedza savu 2017. gada valsts reformu programmu un 2017. gada stabilitātes programmu. Lai ņemtu vērā abu programmu savstarpējo saistību, tās tika izvērtētas vienlaikus. Portugāles valsts reformu programmā ir ietvertas gan īstermiņa, gan vidēja termiņa saistības. Proti, tajā ir ietverti pasākumi publisko finanšu pārvaldības un darījumdarbības vides uzlabošanai, kā arī uzņēmumu parādu novēršanai. Tajā ir pausta apņemšanās ar vērienīgām reformām modernizēt valsts pārvaldi, palielināt sociālo aizsardzību, celt darbaspēka prasmju līmeni un uzlabot pārvaldību valsts uzņēmumos. Tā arī aptver 2017. gada ziņojumā par Portugāli un ieteikumos par eurozonu norādītos problēmjautājumus, tostarp vajadzību atjaunot investīcijas un nodrošināt publisko finanšu stabilitāti. Ja tā norādītajos termiņos tiks īstenota pilnā apmērā, ar šiem pasākumiem varētu risināt Portugāles makroekonomikas nelīdzsvarotību un īstenot Portugālei adresētos ieteikumus. Balstoties uz Portugāles politisko saistību novērtējumu, Komisija apstiprina tās iepriekšējo novērtējumu, ka šajā posmā nav nepieciešami turpmāki pasākumi makroekonomikas nelīdzsvarotības novēršanas procedūras ietvaros. Veicot īpašu uzraudzību, tiks cieši sekots līdzi politikas reformu programmas īstenošanai.

---

7 2017/C92/01.
8 SWD(2017) 87 *final*.
9 COM(2017) 90 *final*.

(5) Attiecīgie konkrētai valstij adresētie ieteikumi ir ņemti vērā, veicot dalībvalsts programmu plānošanu attiecībā uz Eiropas strukturālajiem un investīciju fondiem (ESI fondiem) 2014.–2020. gadam. Kā paredzēts tiesību aktā, kas reglamentē ESI fondus[10], gadījumā, ja ir nepieciešams atbalsts attiecīgo konkrētai valstij adresēto ieteikumu īstenošanā, Komisija var lūgt dalībvalsti pārskatīt un grozīt tās attiecīgās ESI fondu programmas. Komisija ir sniegusi papildu norādes par minēto noteikumu piemērošanu[11].

(6) Pēc pārmērīga budžeta deficīta novēršanas procedūras atcelšanas uz Portugāli attiecas Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvā daļa un pārejas noteikums par parādu. Savā 2017. gada stabilitātes programmā Portugāle plāno sasniegt nominālo deficītu 1,5 % apmērā no IKP un 1 % apmērā no IKP attiecīgi 2017. un 2018. gadā, un panākt turpmākus uzlabojumus līdz pārpalikumam 0,4 % apmērā no IKP 2020. gadā. Minētajos plānos nav ņemts vērā, ka banku atbalsta pasākumu rezultātā, iespējams, palielināsies deficīts[12]. Tiek plānots, ka vidējā termiņa budžeta mērķis — strukturālais pārpalikums 0,25 % apmērā no IKP — tiks sasniegts līdz 2021. gadam. Stabilitātes programmā prognozēts, ka valdības parāda attiecība pret IKP 2017. gadā sasniegs 127,9 %, 2018. gadā — 124,2 %, un tad 2020. gadā tā būtu 117,6 %. Makroekonomiskais scenārijs, kas ir budžeta prognozes pamatā, ir ticams attiecībā uz 2017. gadu, bet labvēlīgs attiecībā uz turpmākajiem gadiem. Tomēr pasākumi, kuru mērķis ir veicināt plānoto deficīta mērķu sasniegšanu, sākot ar 2017. gadu, netika pietiekamā mērā precizēti.

(7) Padome 2016. gada 12. jūlijā ieteica Portugālei sasniegt ikgadēju fiskālo korekciju vismaz 0,6 % apmērā no IKP, lai 2017. gadā sasniegtu vidējā termiņa budžeta mērķi. Pamatojoties uz Komisijas 2017. gada pavasara prognozi, ir risks, ka 2017. gadā notiks būtiska novirze no minētās prasības.

(8) Ņemot vērā Portugāles fiskālo situāciju un jo īpaši tās parādu līmeni, ir sagaidāms, ka 2018. gadā Portugāle turpinās veikt korekciju virzībā uz tās vidējā termiņa budžeta mērķi, proti, strukturālo pārpalikumu 0,25 % apmērā no IKP. Atbilstoši Stabilitātes un izaugsmes pakta ietvaros kopīgi saskaņotajai korekciju matricai minētā korekcija atbilst prasībai par valdības neto primāro izdevumu[13] nominālo izaugsmes tempu, kas nedrīkst pārsniegt 0,1 %. Tas atbilstu strukturālajai korekcijai vismaz 0,6 % apmērā no IKP. Nemainīgas politikas apstākļos ir risks, ka 2018. gadā notiks būtiska novirze no minētās prasības. Tiek prognozēts, ka 2017. un 2018. gadā Portugāle *prima facie* neizpildīs pārejas noteikumu par parādu. Kopumā Padome uzskata, ka, sākot no 2017. gada, būs vajadzīgi papildu pasākumi, lai ievērotu Stabilitātes un izaugsmes pakta noteikumus. Tomēr, kā paredzēts Regulā (EK)

---

10 23. pants Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (ES) Nr. 1303/2013 (2013. gada 17. decembris), ar ko paredz kopīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu, Eiropas Lauksaimniecības fondu lauku attīstībai un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un vispārīgus noteikumus par Eiropas Reģionālās attīstības fondu, Eiropas Sociālo fondu, Kohēzijas fondu un Eiropas Jūrlietu un zivsaimniecības fondu un atceļ Padomes Regulu (EK) Nr. 1083/2006, OV L 347, 20.12.2013., 320. lpp.

11 COM(2014) 494 *final*.

12 Komisijas 2017 gada 10. marta Lēmums — SA.47178 — Portugāle — *Caixa Geral de Depósitos, S.A.* rekapitalizācija.

13 Valdības neto izdevumus veido kopējie valdības izdevumi, izņemot procentu izdevumus, izdevumus saistībā ar Savienības programmām, kas ir pilnībā izlīdzināti ar ienākumiem no Savienības fondiem, un nediskrecionāras izmaiņas saistībā ar bezdarbnieku pabalstu izdevumiem. Valsts finansētā bruto pamatkapitāla veidošanas līmenis ir izlīdzināts četru gadu laikposmā. Ir ņemti vērā tiesību aktos paredzētie diskrecionārie ieņēmumu pasākumi vai ieņēmumu palielinājumi. Vienreizēji pasākumi gan ieņēmumu, gan izdevumu jomā ir atskaitīti.

Nr. 1466/97, budžeta plānu un rezultātu izvērtējumā būtu jāņem vērā dalībvalsts budžeta bilance, ņemot vērā arī cikliskus apstākļus. Kā atgādināts Komisijas paziņojumā, kas pievienots šiem konkrētām valstīm adresētajiem ieteikumiem, 2018. gada budžeta plāna projekta izvērtējumā un turpmākajā 2018. gada budžeta rezultātu izvērtējumā būs pienācīgi jāņem vērā mērķis panākt tādu fiskālo nostāju, kas sekmē gan pašreizējās atlabšanas stiprināšanu, gan Portugāles publisko finanšu stabilitātes nodrošināšanu. Šajā sakarā Komisija plāno izmantot piemērojamo rīcības brīvību, ņemot vērā ciklisko situāciju Portugālē.

(9) Stabila budžeta konsolidācija balstās uz savlaicīgu un stingru jaunā budžeta pamatlikuma īstenošanu, publisko izdevumu pārskatīšanu un racionalizēšanu un ieņēmumu iekasēšanas turpmāku uzlabošanu. Portugāle ir sākusi izdevumu pārskatīšanu, galvenokārt balstoties uz efektivitātes pasākumiem, kas attiecas uz Veselības ministriju un Izglītības ministriju, valsts uzņēmumiem, (centralizētiem) publiskajiem iepirkumiem un nekustamā īpašuma apsaimniekošanu. Tomēr šai izdevumu pārskatīšanai trūkst vispusīgas pieejas, jo tā attiecas vienīgi uz centrālo valdību un tajā galvenā uzmanība pievērsta efektivitātes radītiem ietaupījumiem, ko rada pakalpojumu racionalizēšana. Veselības nozarē valdība ir pieņēmusi pasākumus, kas vērsti uz slimību profilakses veicināšanu un sabiedrības veselības politiku. Turklāt ir veikti vairāki pasākumi, lai veselības aprūpes nozari padarītu efektīvāku un ilgtspējīgāku, piemēram, centralizētu iepirkumu vai biežākas ģenērisko zāļu izmantošanas rezultātā. Tomēr, lai gan slimnīcu reforma turpinās, budžeta plānošana un īstenošana slimnīcās joprojām ir ievērojama problēma. Novēloti (kavēti) maksājumi turpina pieaugt, un tas norāda uz grāmatvedības kontroles mehānismu un pārvaldības prakses trūkumiem. Precīza un līdzsvarota budžeta plānošana, uzlabota kontrole un saistību kontroles likuma efektīva īstenošana varētu palīdzēt samazināt kavētos maksājumus un uzlabot efektivitāti un kvalitāti šajā nozarē. Augstās un aizvien pieaugošās ar sabiedrības novecošanu saistītās izmaksas apdraud fiskālo stabilitāti. Vidējā termiņā sagaidāms, ka augstāki fiskālie riski būs lielā mērā saistīti ar pensiju finansēšanas izmaksām. Ilgtermiņa fiskālie riski valstī tiek vērtēti kā zemi, lielākoties pensiju reformu dēļ un tādēļ, ka tiek pieņemts nemainīgas politikas scenārijs, kā arī tādēļ, ka aizvien tiek mazināta pensiju sistēmas atkarība no budžeta pārvietojumiem. Vēl joprojām nav pilnībā atrisināts jautājums par valsts uzņēmumu pārstrukturēšanu, lai padarītu tos fiskāli ilgtspējīgus. Finanšu ministrijas Pārraudzības nodaļas (*UTAM*) uzraudzībā esošo valsts uzņēmumu kopējais parāds 2016. gada otrajā ceturksnī bija 32 miljardi euro. Sistēma ar izvirzītiem mērķiem nolūkā garantēt valsts uzņēmumu finansiālo stabilitāti varētu palīdzēt samazināt to atkarību no valsts budžeta pārvietojumiem un novērst lielos parādu uzkrājumus.

(10) Portugāles darba tirgus 2016. gadā turpināja atlabt — pastāvīgi uzlabojās darba tirgus rādītāji, un jo īpaši samazinājās bezdarba līmenis. Ievērojamā daļā no jaunizveidotajām darbvietām ir noslēgti līgumi uz nenoteiktu laiku. Tomēr līgumu uz noteiktu laiku skaits joprojām ir liels. Lielā darba tirgus segmentācija negatīvi ietekmē darba ņēmēju karjeras iespējas un ienākumus, un tas jo īpaši attiecas uz jauniešiem. 2017. gada janvārī Portugāle pārstrādāja tās nodarbinātības atbalsta programmu, lai veicinātu darba līgumu slēgšanu uz nenoteiktu laiku. Taču šķiet, ka tās sagaidāmā ietekme uz segmentācijas samazināšanu ir neliela, jo sagaidāms, ka programma attieksies uz samērā nedaudziem cilvēkiem. Lai gan nesen veiktās darba tirgus reformas uzlaboja stimulus darbvietu radīšanai, daži tiesiskā regulējuma aspekti joprojām var atturēt uzņēmumus no darbinieku pieņemšanas darbā ar līgumu uz nenoteiktu laiku. Jo īpaši darba devējiem rodas augstas un neprognozējamas

atlaišanas izmaksas atsevišķa pastāvīga darbinieka atlaišanas gadījumā. Daļēji tas ir tādēļ, ka darbinieks, iespējams, būs jāatjauno amatā, ja atlaišana tiks atzīta par netaisnīgu, un tiesvedības nepilnību dēļ.

(11) Līdz ar bezdarba samazināšanos kopš 2014. gada samazinās arī ilgstošo bezdarbnieku absolūtais skaits. Taču vairāk nekā puse bezdarbnieku ir bijuši bez darba gadu vai ilgāk, un šis īpatsvars atlabšanas laikā nesamazinās. Augstais ilgstošā bezdarba un jauniešu bezdarba līmenis palielina risku, ka bezdarbnieki distancēsies no darba tirgus, pakāpeniski zaudējot prasmes un piemērotību darba tirgum, un tas negatīvi ietekmēs iespējamo izaugsmi. Jauniešu bezdarba līmenis joprojām ir ievērojams, taču samazinās dažādu iepriekšējos gados veiktu pasākumu rezultātā, tostarp to informēšanas pasākumu rezultātā, kas īstenoti garantijas jauniešiem ietvaros. Tas daļēji izskaidro, kādēļ to jauniešu īpatsvars, kas nemācās, nestrādā un neapgūst arodu (*NEET*), ir mazāks nekā vidēji ES. Portugāle arī rīkojas, lai racionalizētu aktīvu darba tirgus politiku un risinātu jauniešu bezdarba problēmu. Tas ietver nodarbinātības stimulu ieviešanu (sociālā nodrošinājuma iemaksu atlaižu veidā) 2017. gada aprīlī, kas ir vērsti uz jauniešu un ilgstošo bezdarbnieku pieņemšanu darbā ar līgumu uz nenoteiktu laiku. Tomēr, lai nodrošinātu, ka iedarbīgi tiek stimulēta ilgstošo bezdarbnieku ekonomiskā aktivitāte, ir ļoti svarīgi, lai valsts nodarbinātības dienesti efektīvi sadarbotos ar sociālajiem dienestiem nolūkā labāk konstatēt un risināt šīs grupas vajadzības. Svarīgs solis šajā virzienā būtu paziņoto vienas pieturas aģentūru izveide nodarbinātības jomā.

(12) Ievērojot paziņoto grafiku, 2017. gadā valdība ir palielinājusi minimālo darba algu trešo gadu pēc kārtas. Sagaidāms, ka pēdējais palielinājums, kas pārsniedz sagaidāmo inflācijas līmeni un vidējo ražīguma pieaugumu, padarīs minimālo darba algu arvien vairāk saistošu, jo to darba ņēmēju īpatsvars, uz kuriem tā attiecas, 2016. gadā sasniedza piekto daļu no kopējā darba ņēmēju skaita. Minimālās darba algas palielinājumi sekmē nodarbināto peronu augstā nabadzības līmeņa samazināšanos un var pozitīvi ietekmēt kopējo pieprasījumu. Tomēr tie var ietvert riskus nodarbinātībai, jo īpaši attiecībā uz mazprasmīgām personām. Šie riski neīstenojās pašreizējās atlabšanas apstākļos, taču tie joprojām ir problēma. Valdība uzrauga minimālās darba algas attīstības ietekmi, katru ceturksni sagatavojot ziņojumu, kas tiek publicēts un apspriests ar sociālajiem partneriem.

(13) Jaunākie Starptautiskās skolēnu novērtēšanas programmas (*PISA*) rezultāti liecina, ka Portugāle ir ievērojami uzlabojusi skolas izglītības rezultātus. Tomēr tā joprojām ir to ESAO valstu vidū, kurās ir visaugstākais klašu atkārtošanas rādītājs, un ir pierādīts, ka tas palielina priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas risku, kā arī rada slogu izglītības izmaksām. Vispārējais darbaspēka prasmju līmenis joprojām ir viens no zemākajiem Eiropā, un tas kaitē valsts inovācijas potenciālam un konkurētspējai. Turklāt digitālās prasmes joprojām ir šķērslis darbaspēka prasmju līmeņa celšanai. Aptuveni 22 % Portugāles darbaspēka nav digitālo prasmju (galvenokārt tādēļ, ka viņi nelieto internetu regulāri), un šis rādītājs ir aptuveni divreiz lielāks nekā vidēji ES. Valdība ir rīkojusies, lai veicinātu pieaugušo izglītību, proti, izveidojusi tā dēvētos "*Qualifica*" centrus un "*passport*". Lai nodrošinātu, ka tie darbojas efektīvi, būs ļoti svarīgi, lai tie sniegtu kvalitatīvas iespējas darba ņēmēju prasmju uzlabošanai un pārkvalifikācijai atbilstoši darba tirgus vajadzībām. Valdība ir veikusi arī vairākus pasākumus, lai atbalstītu sadarbību starp augstākās izglītības un darījumdarbības nozari, proti, attiecībā uz to pētniecības rezultātiem un darbībām. Tomēr universitāšu struktūrām būs jāpielāgojas, lai sekmētu šādu sadarbību.

(14) Uzņēmumu ienākumus nenesošo aizdevumu lielais īpatsvars, zemā rentabilitāte, pakļautība valsts parāda riskam un nelielās kapitāla rezerves rada spiedienu uz banku nozari. Tas, ka pasliktinājās aktīvu kvalitāte, jo īpaši uzņēmumu sektorā, negatīvi ietekmē banku nozares rentabilitāti. Līdz ar nelielajām kapitāla rezervēm tas ir viens no faktoriem, kas kavē produktīvu kredītu piešķiršanu un investīcijas. Ienākumus nenesošo aizdevumu īpatsvars joprojām ir liels (20,1 % salīdzinājumā ar 19,6 % 2015. gada beigās) un turpina palielināties dažās ekonomikas nozarēs, jo īpaši uzņēmumos, kas darbojas būvniecības un nekustamā īpašuma nozarē. Nesen tika veikti daži pasākumi, lai risinātu situāciju saistībā ar ienākumus nenesošo aizdevumu lielo īpatsvaru. Tomēr joprojām ir vajadzīga vispusīga stratēģija, lai nodrošinātu, ka samazinātas vērtības parādu uzkrājumi tiek ievērojami samazināti, tostarp veicinot otrreizējo tirgu attīstību, lai ļautu bankām pārdot daļu no to problemātiskajiem portfeļiem.

(15) Kreditēšanas noteikumi ir pakāpeniski uzlabojušies gan no pieprasījuma, gan no piedāvājuma viedokļa, taču piekļuve finansējumam joprojām ir liela problēma MVU. To Portugāles MVU procentuālā daļa, kas nespēja iegūt aizdevumu tādā apmērā, kādā tie bija pieprasījuši, ir palielinājusies no 34 % līdz 42 %; salīdzinājumam — ES vidējais rādītājs samazinās, un 2016. gadā tas bija 30 %. Inovatīviem un konkurētspējīgiem uzņēmumiem ar lielu izaugsmes potenciālu labāka piekļuve kapitālam nāktu par labu. Tā samazinātu šādu uzņēmumu atkarību no parāda finansēšanas un uzlabotu to piekļuvi finansējumam, un līdz ar to palīdzētu uzņēmumiem augt un sākt darboties starptautiskā līmenī. Kapitāla izmaksu starpība starp investīcijām, ko finansē ar parādu, un investīcijām, ko finansē ar pašu kapitālu, 2016. gadā bija piektā lielākā ES un krietni pārsniedza ES vidējo rādītāju. Lai gan nodokļu režīma izmaiņas ir samazinājušas parāda finansēšanas stimulus, vēl ir pāragri konstatēt jebkādu ietekmi uz samērā lielo uzņēmumu nodokļu regulējumā pastāvošo stimulu aizņemties. 2016. gada jūlijā iestādes uzsāka programmu *Capitalizar*, kas izstrādāta galvenokārt tādēļ, lai sekmētu privātās investīcijas. Ar programmu ir ieviestas jaunas MVU paredzētas kredītlīnijas, izveidoti īpaši fondi, kurus paredzēts iesaistīt privāto investīciju veikšanā, un ieviestas izmaiņas nodokļu režīmā nolūkā veicināt investīcijas. Tajā pašā laikā valdība ir ieviesusi vēl vienu programmu (*Programa Semente*), lai jaunuzņēmumiem un maziem uzņēmumiem nodrošinātu finansējumu to darbības sākumposmā (sagatavošanas kapitāls). Šīs programmas ietvaros tiem tiks palīdzēts iegūt pašu kapitāla finansējumu, jo individuāliem investoriem, kas iegādājas jaunas daļas šādos uzņēmumos, tiks piedāvāti nodokļu atvieglojumi vismaz divu gadu garumā. Sagaidāms, ka abas programmas uzlabos Portugāles uzņēmumu finansēšanu, ja vien tās tiks īstenotas ātri un pilnībā.

(16) 2017. gada janvārī Komisija kā daļu no pasākumu kopuma šķēršļu novēršanai pakalpojumu tirgos[14] sniedza norādījumus visām dalībvalstīm par valstu līmenī vajadzīgajām reformām tādu profesionālo pakalpojumu reglamentēšanai, kuros ir liels izaugsmes un darbvietu radīšanas potenciāls. Reformu ieteikumi ietver plašu prasību diapazonu, kuras balstītas uz salīdzinošo analīzi un kurās ņemta vērā dalībvalstu savstarpējās novērtēšanas procesa virzība un ieguldītais darbs pēdējo trīs gadu laikā. Portugāle ir aktīvi iesaistījusies šajā novērtēšanas procesā. Portugāle savā valsts rīcības plānā skaidro, ka turpmākajos gados tā neparedz būtiskas izmaiņas, jo kopš 2011. gada ir īstenotas būtiskas reformas un pārskatītas reglamentētās

[14] COM(2016) 820 *final*, COM(2016) 821 *final*, COM(2016) 822 *final*, COM(2016) 823 *final*, COM(2016) 824 *final*.

profesijas. Komisijas sniegtie norādījumi papildina saistībā ar Eiropas pusgadu veiktos izvērtējumus, īpaši pievēršoties prasībām, kas attiecas uz šīm profesijām. Daudzās nozarēs pastāv ievērojami regulatīvie un administratīvie šķēršļi pakalpojumu sniegšanai. Par reformām, kas vērstas uz būvniecību un darījumdarbības pakalpojumiem, kas ir visierobežojošākie, tostarp uz reglamentētajām profesijām, tika panākta vienošanās finansiālās palīdzības programmas laikā, un tās netika ne apturētas, ne atceltas. Papildu normatīvie akti, kas reglamentē konkrētas profesijas, attiecībā uz šo profesiju atvēršanu konkurencei nav tik vērienīgi kā tiesību pamatakts. Tie arī raisa bažas, ka tie tieši vai netieši ierobežos konkurenci profesionālo pakalpojumu tirgū.

(17) Portugāles valsts pārvaldē ir zems efektivitātes un pārredzamības līmenis. Konkurence publiskajos iepirkumos joprojām ir neliela. Neraugoties uz gūtajiem panākumiem, vēl joprojām ir nepilnības attiecībā uz publisko iepirkumu datu un procedūru pārredzamību un uzticamību. Koncesijas līgumu un publiskās un privātās partnerības projektu jomā pārredzamība joprojām netiek pienācīgi nodrošināta, jo līgumslēdzējām iestādēm trūkst sarežģītu līgumu pārvaldībai nepieciešamās zinātības. Publiskajos iepirkumos joprojām bieži tiek izmantota tiešā piešķiršana. Administratīvais slogs un tas, ka valstī nav vienveidīgas īstenošanas prakses, kavē procedūru reformu. Neraugoties uz nelieliem panākumiem, ir aizkavējusies vietējo un centrālo administratīvo procedūru vienkāršošana un koordinācija starp dažādiem valsts pārvaldes līmeņiem ir minimāla. Portugāles iestādes ir apstiprinājušas jaunu vienkāršošanas programmu, ko dēvē par *SIMPLEX+*. Tajā ir ietverta visnotaļ vērienīga pilsoņiem un uzņēmumiem paredzētu pasākumu pakete. Šie pasākumi ir daudzsološi, un ir jānodrošina *SIMPLEX+* paketes drīza īstenošana, lai programma sāktu radīt efektīvu ietekmi. Pašlaik tiek sākts īstenot vairākumu paketē ietverto pasākumu, kas ir svarīgi uzņēmumiem. Portugāles tieslietu sistēmas veiktspēja joprojām ir zemāka nekā vidēji ES. Portugālē efektivitātes rādītāji attiecībā uz tiesvedību civillietās, komerclietās un nodokļu tiesību normu pārkāpumu lietās joprojām ir zemi. Tas negatīvi ietekmē darījumdarbības dinamiku un ārvalstu tiešo investīciju piesaistīšanu. Administratīvo un nodokļu tiesu efektivitāte joprojām sagādā problēmas, ja runa ir par atrisināto lietu īpatsvaru, un tiesvedība joprojām ir pārāk ilga. Tiesvedība maksātnespējas lietās vēl arvien ilgst līdz pat 40 mēnešiem, un tas liek apšaubīt *SIREVE* satvaru efektivitāti.

(18) Portugāle gūst panākumus attiecībā uz pārredzamības uzlabošanu un korupcijas apkarošanu valsts pārvaldē, taču trūkst visaptverošas stratēģijas. Šķiet, ka valsts prokuratūras dienestos korupcijas apkarošana ir kļuvusi par patiesu prioritāti, un ir ieviestas efektīvākas lietu un resursu pārvaldības procedūras. Taču vēl nav skaidrs, vai tās dos rezultātus arī attiecībā uz galīgās notiesāšanas rādītāju uzlabojumiem augsta līmeņa korupcijas lietās un tādu sodu piemērošanu, kam ir spēcīga preventīva ietekme. Attiecībā uz korupcijas novēršanu — katrā publiskajā iestādē izstrādātie korupcijas novēršanas plāni līdz šim ir bijuši lielā mērā formāli. Tie nav pilnībā pielāgoti katrai organizācijai, un tos arī nepapildina pienācīga uzraudzība.

(19) Eiropas pusgada kontekstā Komisija ir veikusi Portugāles ekonomikas politikas visaptverošu analīzi un publicējusi to 2017. gada ziņojumā par valsti. Tā ir arī izvērtējusi stabilitātes programmu un valsts reformu programmu, kā arī pasākumus, kas veikti saistībā ar iepriekšējos gados Portugālei adresētiem ieteikumiem. Vērtējumā Komisija ņēma vērā ne tikai programmu lietderību ilgtspējīgas fiskālās un sociālekonomiskās politikas izveidē Portugālē, bet arī atbilstību ES noteikumiem un

norādēm, ņemot vērā, ka ir jānostiprina ES vispārējā ekonomikas pārvaldība, turpmākajos valsts lēmumos nodrošinot ES līmeņa ieguldījumu.

(20) Ņemot vērā šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi stabilitātes programmu, un tās atzinums[15] ir atspoguļots jo īpaši 1. ieteikumā.

(21) Ņemot vērā Komisijas padziļināto pārskatu un šo izvērtējumu, Padome ir izskatījusi valsts reformu programmu un stabilitātes programmu. Tās ieteikumi saskaņā ar Regulas (ES) Nr. 1176/2011 6. pantu ir atspoguļoti 1. līdz 4. ieteikumā,

AR ŠO IESAKA Portugālei 2017. un 2018. gadā rīkoties šādi.

1. Nodrošināt pārmērīga deficīta novēršanas noturību. Īstenot savu fiskālo politiku atbilstoši Stabilitātes un izaugsmes pakta preventīvās daļas prasībām, kas nozīmē ievērojamus fiskālos centienus 2018. gadā. Īstenojot politikas rīcību, būtu jāapsver tādas fiskālās nostājas panākšana, kas sekmē gan pašreizējās atlabšanas stiprināšanu, gan Portugāles publisko finanšu stabilitātes nodrošināšanu. Pastiprināt centienus, lai pabeigtu vispusīgu pārbaudi par izdevumiem visos valsts pārvaldes līmeņos. Stiprināt kontroli pār izdevumiem, izmaksu lietderību un atbilstošu budžeta plānošanu, jo īpaši veselības nozarē, īpašu uzmanību pievēršot slimnīcu kavēto maksājumu skaita samazināšanai, un nodrošināt pensiju sistēmas ilgtspēju. Lai palielinātu valsts uzņēmumu finansiālo stabilitāti, līdz 2018. gada budžeta izstrādei katrai nozarei noteikt tādus efektivitātes mērķus, kas uzlabotu valsts uzņēmumu kopējos neto ienākumus un samazinātu valsts budžeta izdevumus.

2. Veicināt darba līgumu slēgšanu uz nenoteiktu laiku, tostarp pārskatot tiesisko regulējumu. Nodrošināt, ka iedarbīgi tiek stimulēta ilgstošo bezdarbnieku ekonomiskā aktivitāte. Kopā ar sociālajiem partneriem nodrošināt, ka minimālās darba algas attīstība nekaitē mazprasmīgu personu nodarbinātībai.

3. Pastiprināt centienus, lai sakārtotu kredītiestāžu bilances, īstenojot vispusīgu stratēģiju ienākumus nenesošo aizdevumu jautājuma risināšanai, tostarp veicinot otrreizējo tirgu attīstību to aktīvu tirgošanai, kuru vērtība ir samazinājusies. Uzlabot jo īpaši jaunuzņēmumu un mazo un vidējo uzņēmumu piekļuvi kapitālam.

4. Īstenot ceļvedi, lai līdz 2017. gada beigām vēl vairāk samazinātu administratīvo slogu un novērstu regulatīvos šķēršļus būvniecības un darījumdarbības pakalpojumu nozarē. Palielināt tiesvedības efektivitāti maksātnespējas un nodokļu tiesību normu pārkāpumu lietās.

Briselē,

Padomes vārdā —
priekšsēdētājs

[15] Atbilstīgi Padomes Regulas (EK) Nr. 1466/97 5. panta 2. punktam.